

Predicting the Mental Well-Being of Female Secondary School Students Based on Academic Identity and Social Well-Being

1. Azam Madadi Varzaghani^{✉*}: MA, Department of Educational Psychology, Sav.C., Islamic Azad University, Saveh, Iran

*Corresponding Author's Email Address: Madadiazam781@gmail.com

Received: 26 March 2025

Revised: 18 June 2025

Accepted: 25 June 2025

Published: 1 March 2026

Copyright: © 2025 by the authors.

Published under the terms and

conditions of Creative Commons

Attribution-NonCommercial 4.0

International (CC BY-NC 4.0) License.

Abstract:

Objective: This study aimed to predict the mental well-being of female secondary school students based on academic identity and social well-being.

Methods and Materials: This was a descriptive correlational and predictive study. The statistical population consisted of all female students in the second year of secondary school in Tehran's districts 5 and 22 during the 2022–2023 academic year. A sample of 300 students was selected using multi-stage cluster sampling. The data collection tools included the Subjective Vitality Scale (Ryan & Frederick), the Academic Identity Status Questionnaire (Wass & Isaacson), and the Social Well-Being Questionnaire (Keyes). Data analysis involved descriptive statistics, Pearson correlation coefficient, simple linear regression, and simultaneous multiple regression using SPSS-26.

Findings: Results indicated that both academic identity and social well-being significantly predicted mental well-being ($p < 0.001$). Social well-being alone explained 55% of the variance in mental well-being ($R^2 = 0.55$), academic identity explained 10% ($R^2 = 0.10$), and together they accounted for 67% of the variance in students' mental well-being ($R^2 = 0.67$).

Conclusion: The findings suggest that academic identity and social well-being are significant contributors to students' mental well-being. Programs that foster a strong academic self-concept and enhance students' integration within the social environment can meaningfully increase vitality and mental energy among adolescent girls. Strengthening these components may lead to better psychological outcomes and academic motivation.

Keywords: *Mental well-being, Academic identity, Social well-being*

How to Cite: Madadi Varzaghani, A. (2025). Predicting the Mental Well-Being of Female Secondary School Students Based on Academic Identity and Social Well-Being. *Quarterly of Experimental and Cognitive Psychology*, 2(4), 1-14.

پیش بینی نشاط ذهنی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه بر اساس هویت تحصیلی و بهزیستی اجتماعی

۱. اعظم مددی ورزقانی*؛ کارشناسی ارشد، گروه روانشناسی تربیتی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران (نویسنده مسئول)

*پست الکترونیک نویسنده مسئول: Madadiyam781@gmail.com

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر پیش بینی نشاط ذهنی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه بر اساس هویت تحصیلی و بهزیستی اجتماعی بود.

مواد و روش: این مطالعه توصیفی از نوع همبستگی و از نوع پیش بینی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان دختر پایه دوم متوسطه مناطق ۵ و ۲۲ تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بود. نمونه ای ۳۰۰ نفره با روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای انتخاب شد. ابزارهای جمع آوری داده شامل پرسشنامه های نشاط ذهنی (رایان و فردریک)، هویت تحصیلی (واز و ایزاکسون) و بهزیستی اجتماعی (کیز) بود. داده ها با استفاده از آمار توصیفی، ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون خطی ساده و رگرسیون چندگانه همزمان تجزیه و تحلیل شدند.

یافته ها: نتایج تحلیل ها نشان داد که هم هویت تحصیلی و هم بهزیستی اجتماعی پیش بینی کننده معنادار نشاط ذهنی دانش آموزان هستند ($p < 0.001$). بهزیستی اجتماعی با ضریب تعیین ۰.۵۵ و هویت تحصیلی با ضریب تعیین ۰.۱۰ به طور جداگانه توانستند واریانس نشاط ذهنی را تبیین کنند، و مدل ترکیبی آن ها ۶۷ درصد از واریانس نشاط ذهنی را پیش بینی کرد ($R^2 = 0.67$).

نتیجه گیری: یافته ها نشان داد که بهزیستی اجتماعی و هویت تحصیلی نقش مهمی در ارتقای نشاط ذهنی ایفا می کنند. تقویت احساس پیوستگی اجتماعی و ارتقای هویت تحصیلی می تواند منجر به افزایش نشاط ذهنی در دانش آموزان شود. بنابراین، پیشنهاد می شود که سیاست های آموزشی و برنامه های مدرسه ای بر توسعه مؤلفه های اجتماعی و هویتی متمرکز شوند.

کلیدواژگان: نشاط ذهنی، هویت تحصیلی، بهزیستی اجتماعی

نحوه استناددهی: مددی ورزقانی، اعظم. (۱۴۰۴). پیش بینی نشاط ذهنی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه بر اساس هویت تحصیلی و بهزیستی اجتماعی. فصلنامه روانشناسی تجربی و شناختی، ۲(۴)، ۱-۱۴.

تاریخ دریافت: ۶ فروردین ۱۴۰۴

تاریخ بازنگری: ۲۸ خرداد ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: ۴ تیر ۱۴۰۴

تاریخ انتشار: ۱۰ اسفند ۱۴۰۴

مجوز و حق نشر: © ۱۴۰۴ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

Extended Abstract

Introduction

Mental well-being is widely recognized as a core indicator of psychological functioning and human flourishing. Defined as a subjective sense of vitality, energy, and life satisfaction, mental well-being plays a pivotal role in individual adaptation, academic success, and long-term life outcomes (Gallagher et al., 2009). Particularly during adolescence, mental well-being becomes a vital aspect of psychosocial development, influencing how young individuals experience their environments, regulate emotions, and engage with their academic and social worlds (Dahaghi, 2024). The increasing pressures in educational settings, coupled with social transitions during adolescence, make the investigation of mental well-being in school-aged populations more urgent than ever.

In recent years, scholars have sought to understand the psychological and social predictors of mental well-being in youth. Two constructs have emerged as particularly influential: academic identity and social well-being. Academic identity reflects the extent to which students perceive themselves as competent, purposeful, and autonomous within educational contexts. It includes their self-perceptions as learners, their engagement with school-related goals, and their internalization of academic values (Dastjerdi et al., 2022). Research suggests that students with a well-developed academic identity are more likely to demonstrate resilience, motivation, and satisfaction in school (Barrow et al., 2022). Academic identity is thus a critical source of personal meaning and psychological structure during the formative adolescent years (Drennan et al., 2020).

Complementing the internal dynamics of academic identity is the external construct of social well-being, which concerns how individuals perceive their integration into society, the quality of their social relationships, and their sense of belonging. Keyes' multidimensional model of social well-being includes social coherence, actualization,

contribution, integration, and acceptance (Mackay et al., 2020). Social well-being has been associated with increased happiness, social trust, and reduced stress, especially in youth navigating complex social and academic challenges (Kim et al., 2021). As students spend a considerable amount of time in school, their perception of social support, community integration, and social recognition can profoundly impact their emotional vitality and sense of purpose (Saleem et al., 2023).

The interplay between academic identity and social well-being is theoretically grounded in Self-Determination Theory, which postulates that the fulfillment of basic psychological needs—autonomy, competence, and relatedness—results in greater psychological vitality and well-being (Dawe et al., 2024). Academic identity aligns with autonomy and competence, whereas social well-being reflects relatedness. When these domains are positively activated, students are more likely to report mental well-being, indicating the centrality of both intra-personal and inter-personal experiences in youth psychological development. Moreover, research by (Abdellatif, 2023) underscores that passion mediates the relationship between academic identity and psychological flourishing, suggesting that motivational processes might link identity development to emotional outcomes.

The present study builds upon this theoretical foundation and empirical literature to investigate the predictive role of academic identity and social well-being in the mental well-being of female secondary school students in Iran. Given the relative lack of localized studies examining these constructs in tandem, particularly in Middle Eastern and gender-specific educational contexts, this research fills an important gap by providing empirical insights into the psychosocial dynamics of adolescent girls in the second year of secondary school.

Methods and Materials

This research employed a descriptive correlational design of the predictive type. The statistical population included all

female students in the second year of secondary school in Tehran's districts 5 and 22 during the 2022–2023 academic year. Using a multi-stage cluster sampling method, a total of 300 students were selected as the sample. Participants completed three validated self-report instruments: the Subjective Vitality Scale (to assess mental well-being), the Academic Identity Status Questionnaire (to assess academic identity across four dimensions), and the Social Well-Being Scale based on Keyes' model (measuring five social well-being dimensions). The collected data were analyzed using SPSS version 26. Analytical techniques included descriptive statistics, Pearson correlation, simple linear regression, and simultaneous multiple regression analysis.

Findings

Descriptive statistics revealed that the students demonstrated moderate to high levels of mental well-being, with the mean score of 35.5 and a standard deviation of 21.2. Academic identity and social well-being also showed moderately high means across their respective subscales. Pearson correlation analysis demonstrated statistically significant negative correlations between mental well-being and both predictors. Specifically, academic identity and social well-being were negatively correlated with mental well-being, indicating that as the students' perceived academic identity and social well-being increased, their vitality levels were also elevated (with $r = -0.65$ and $r = -0.74$, respectively; $p < 0.001$ for both).

A simple linear regression analysis showed that academic identity significantly predicted mental well-being, accounting for 10% of its variance ($R^2 = 0.10$; $F = 154.09$; $p < 0.001$). Likewise, social well-being alone predicted 55% of the variance in mental well-being ($R^2 = 0.55$; $F = 14.30$; $p < 0.001$). Most notably, simultaneous multiple regression analysis revealed that academic identity and social well-being together explained 67% of the variance in mental well-being ($R^2 = 0.67$; $F = 60.82$; $p < 0.001$). Both predictors contributed significantly to the overall model, with social well-being demonstrating a stronger beta coefficient than academic identity.

Discussion and Conclusion

The results of this study confirm the theoretical proposition that both academic identity and social well-being are significant predictors of students' mental well-being. The strong predictive power of social well-being highlights the essential role that social context plays in shaping adolescents' emotional experiences. When students perceive themselves as integrated into their community, accepted by their peers, and able to contribute meaningfully, they are more likely to report higher levels of mental vitality. This supports previous findings that place relatedness and social belonging at the heart of adolescent mental health.

Moreover, the role of academic identity as a predictor of mental well-being validates the importance of personal meaning and competence in academic settings. Students who view themselves as purposeful, capable, and autonomous learners experience greater energy, motivation, and psychological satisfaction. These findings affirm that identity-related processes, when nurtured in school environments, can significantly enhance student well-being and potentially buffer against stress and disengagement.

An interesting aspect of this study is the differential predictive strength of the two variables. Social well-being emerged as the stronger predictor, suggesting that interpersonal relationships and perceptions of social integration may outweigh academic self-concept in influencing emotional energy. This may be particularly salient in collectivist societies like Iran, where social bonds and communal belonging are culturally emphasized. Nevertheless, the contribution of academic identity remains essential, especially considering the centrality of school in adolescent life.

The practical implications of this study are manifold. Educational institutions should recognize the psychological dimensions of learning by investing in programs that strengthen both academic identity and social cohesion. Efforts such as mentoring, peer collaboration, inclusive pedagogy, and school-community engagement can foster environments conducive to student vitality. Furthermore,

psychological interventions aiming to enhance students' sense of purpose, autonomy, and social connectedness may significantly boost their mental well-being.

In sum, the present research contributes to the growing body of literature affirming the multifactorial nature of mental well-being in adolescents. By empirically

demonstrating the predictive roles of academic identity and social well-being, this study underscores the need for integrative approaches in educational and psychological practices that acknowledge both the personal and social dimensions of student development.

خودکار و هدفمند، منبعی غنی برای شادکامی در مسیر تحصیل فراهم می‌سازد

(Abdellatif, 2023).

در کنار هویت تحصیلی، مفهوم بهزیستی اجتماعی نیز به عنوان یکی دیگر از متغیرهای کلیدی در تبیین نشاط ذهنی مورد توجه قرار گرفته است. بهزیستی اجتماعی به درک فرد از کیفیت روابطش با اجتماع، احساس تعلق به جامعه، مشارکت مؤثر در فرایندهای اجتماعی، و پذیرش اجتماعی اطلاق می‌شود (Kim et al., 2021). این مفهوم که در مدل کیز ابعاد مختلفی همچون انسجام، مشارکت، شکوفایی، پیوستگی و پذیرش اجتماعی را شامل می‌شود، بستر روانی مساعدی برای تجربه احساس معنا، امنیت اجتماعی و سرزندگی فراهم می‌سازد (Mackay et al., 2020). پژوهش‌های تجربی نشان می‌دهند که نوجوانانی که از بهزیستی اجتماعی بالاتری برخوردارند، نه تنها تعاملات بین‌فردی موفق‌تری دارند، بلکه در سطح روان‌شناختی نیز انرژی ذهنی، امید، و سرزندگی بیشتری را تجربه می‌کنند (Saleem et al., 2023). از منظر نظری، می‌توان پیوند میان نشاط ذهنی، هویت تحصیلی و بهزیستی اجتماعی را در چارچوب نظریه خودتعیین‌گری تحلیل نمود. این نظریه، که توسط دسی و رایان توسعه یافته است، بر نیازهای روان‌شناختی بنیادین خودمختاری، شایستگی و ارتباط تأکید می‌کند که ارضای آن‌ها به بهزیستی روانی و در نتیجه نشاط ذهنی منجر می‌شود (Dawe et al., 2024). در این راستا، هویت تحصیلی به عنوان نمود خودمختاری و شایستگی فرد در حوزه تحصیل، و بهزیستی اجتماعی به عنوان تجلی احساس ارتباط و تعلق اجتماعی، می‌توانند در تعامل با یکدیگر نقشی کلیدی در شکل‌دهی به نشاط ذهنی ایفا کنند. نتایج یک مطالعه دوسویه توسط داو و همکاران (۲۰۲۴) نشان داد که احساس سرزندگی ذهنی تحت تأثیر همزمان منابع بین‌فردی و درون‌فردی قرار دارد و در این میان ساختارهای هویتی و اجتماعی نقش تسهیل‌گر دارند (Dawe et al., 2024).

نشاط ذهنی یکی از مؤلفه‌های حیاتی بهزیستی روانی و از جمله نیازهای بنیادین انسان در مسیر رشد، توسعه فردی و اجتماعی محسوب می‌شود. این مفهوم به احساس ذهنی سرزندگی، شادابی و انگیزش درونی فرد اشاره دارد که در بستر تعاملات روانی، اجتماعی و تحصیلی شکل می‌گیرد. نهاد آموزش و پرورش به عنوان یکی از تأثیرگذارترین نظام‌های اجتماعی، نقش انکارناپذیری در تکوین و ارتقاء نشاط ذهنی نوجوانان ایفا می‌کند؛ به ویژه در دوره حساس متوسطه دوم که نوجوانان در مسیر تثبیت هویت فردی و اجتماعی خود قرار دارند. پژوهش‌های متعدد حاکی از آن است که احساس نشاط ذهنی نه تنها به رضایت درونی و انگیزش تحصیلی منجر می‌شود، بلکه رابطه مستقیمی با سازگاری روانی، عملکرد تحصیلی، و احساس تعلق اجتماعی دارد (Gallagher et al., 2009). با این حال، به رغم اهمیت بنیادین نشاط ذهنی، بسیاری از عوامل زمینه‌ای و روان‌شناختی مؤثر بر آن در محیط‌های آموزشی، به ویژه در جمعیت دانش‌آموزان دختر، به درستی شناسایی و تحلیل نشده‌اند.

یکی از مفاهیم مرتبط با نشاط ذهنی که در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته، هویت تحصیلی است. هویت تحصیلی به عنوان بخشی از هویت فردی، بازتابی از نگرش‌ها، باورها، اهداف و تجارب نوجوان در محیط تحصیلی است و نقش مهمی در درک خود، احساس کارآمدی و تعلق تحصیلی ایفا می‌کند (Dastjerdi et al., 2022). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که دانش‌آموزانی که دارای هویت تحصیلی مثبت و تثبیت‌شده هستند، در تعاملات خود با معلمان، همسالان و محتوای آموزشی، حس هدفمندی و خودمختاری بیشتری تجربه می‌کنند (Barrow et al., 2022). از این رو، می‌توان انتظار داشت که شکل‌گیری هویت تحصیلی قوی در دانش‌آموزان، به افزایش سطح نشاط ذهنی آن‌ها منجر گردد؛ چراکه ادراک خود به عنوان یک یادگیرنده موفق،

در مطالعات داخلی نیز یافته‌هایی هم‌راستا با ادبیات بین‌المللی گزارش شده است. به عنوان مثال، پژوهش فرامرزی و همکاران (۲۰۱۹) نشان داد که هویت تحصیلی نقش معناداری در پیشرفت تحصیلی ایفا کرده و با عواطف تحصیلی و اهداف پیشرفت مرتبط است (Farahmarzi et al., 2019). همچنین، مطالعه حق‌بین و شیخ‌الاسلامی (۲۰۱۹) حاکی از آن بود که نشاط ذهنی به‌طور معناداری تحت تأثیر بهزیستی مدرسه قرار دارد و سبک‌های خودتنظیمی هیجانی در این رابطه نقش واسطه‌ای ایفا می‌کنند (Haghibin & Sheikh Al-Islami, 2019). این یافته‌ها تأیید می‌کنند که ادراک فرد از محیط‌های اجتماعی و تحصیلی می‌تواند بستر مناسبی برای تجربه سرزندگی ذهنی و احساس توانمندی فراهم سازد.

افزون بر این، تحلیل ساختار درونی بهزیستی در مطالعات مختلف از جمله پژوهش گالاگر و همکاران (۲۰۰۹) نشان می‌دهد که بهزیستی مفهومی سلسله‌مراتبی است که سطوح مختلفی از نیازهای انسانی را در برمی‌گیرد و نشاط ذهنی به عنوان شاخصی از سطح بالای بهزیستی روانی قابل تبیین است (Gallagher et al., 2009). یافته‌های نریمانی و همکاران (۲۰۱۹) نیز نقش خودپنداره و حمایت اجتماعی خانواده را در پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی تأیید کرده‌اند که با رویکرد روان‌شناسی مثبت‌نگر سازگار است (Narimani et al., 2019).

در بعد تحلیلی، ترکیب دو متغیر هویت تحصیلی و بهزیستی اجتماعی می‌تواند در فهم بهتر عوامل مؤثر بر نشاط ذهنی دانش‌آموزان سودمند واقع شود. بدین معنا که دانش‌آموزانی که هم از درک روشن و مثبت از نقش تحصیلی خود برخوردارند و هم در محیط اجتماعی احساس تعلق، پذیرش و مشارکت دارند، سطح بالاتری از انرژی روانی و انگیزش تحصیلی را گزارش می‌دهند. چنین دیدگاهی در پژوهش صالحی و همکاران (۲۰۲۳) نیز انعکاس یافته است؛ آن‌ها نشان دادند که ارضای نیازهای روان‌شناختی اساسی از طریق

ایجاد حس خودمختاری و ارتباط، نشاط ذهنی دانش‌آموزان را به‌طور مستقیم تقویت می‌کند (Saleem et al., 2023).

با توجه به شواهد نظری و تجربی موجود، بررسی هم‌زمان نقش هویت تحصیلی و بهزیستی اجتماعی در پیش‌بینی نشاط ذهنی می‌تواند گامی مؤثر در شناخت مؤلفه‌های روان‌شناختی مؤثر بر سلامت روان نوجوانان باشد. از آنجا که دوره متوسطه دوم یکی از بحرانی‌ترین دوره‌های رشد روانی-اجتماعی در نوجوانان محسوب می‌شود، مداخلات هدفمند بر پایه‌ی متغیرهای مذکور می‌تواند نقش مهمی در ارتقای سلامت روان، پیشگیری از افت تحصیلی و ارتقای کیفیت زندگی دانش‌آموزان ایفا نماید. متأسفانه در بسیاری از پژوهش‌های گذشته، این متغیرها به‌طور مستقل مورد بررسی قرار گرفته‌اند و تحلیل‌های هم‌زمان آن‌ها به‌ویژه در جمعیت دانش‌آموزان دختر مورد غفلت واقع شده‌اند.

از طرفی، محیط آموزشی با فراهم‌سازی بسترهای تقویت هویت تحصیلی از طریق مشارکت فعال دانش‌آموزان، احساس شایستگی و فرصت‌های تصمیم‌گیری، و همچنین حمایت اجتماعی مدرسه‌ای از طریق ارتباطات مثبت با معلمان و همسالان، می‌تواند نقشی مؤثر در ارتقای نشاط ذهنی ایفا کند (Mosaibi & Sadeghi Nia, 2015). بر این اساس، تمرکز بر تبیین دقیق نقش این دو متغیر در چارچوب نظریه‌های روان‌شناختی معاصر و تحلیل داده‌های تجربی، می‌تواند اطلاعاتی کاربردی برای سیاست‌گذاران آموزشی و روان‌شناسان تربیتی فراهم آورد.

بر همین مبنا، پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش پیش‌بین هویت تحصیلی و بهزیستی اجتماعی در نشاط ذهنی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم انجام شده است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. هویت تحصیلی و بهزیستی اجتماعی در پژوهش حاضر متغیرهای پیش بین و نشاط ذهنی متغیر ملاک می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه مناطق ۲۲ و ۵ شهر تهران بودند که از بین آن‌ها ۳۰۰ نفر به عنوان حجم نمونه مکفی (با استفاده از فرمول کوکران) با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای از بین دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه این مناطق انتخاب شدند؛ بطوریکه ابتدا از بین مناطق ۲۲ گانه شهر تهران ۵ منطقه (۲۱، ۲۰، ۲۶، ۵ و ۲۲) که دسترسی به آن‌ها برای پژوهشگر ممکن بود انتخاب شده و سپس از بین آن‌ها به تصادف ۲ منطقه ۵ و ۲۱ انتخاب شدند، سپس از بین مدارس این مناطق ۴ مدرسه به نام‌های اندیشه خلاق، دانش مفید، اندیشه پارسیان و نرجس انتخاب شدند.

ابزارهای پژوهش عبارتند از:

پرسشنامه نشاط ذهنی رایان و فردریک: پرسشنامه نشاط ذهنی توسط دسی و رایان^۱ (۱۹۹۷) ساخته شده و دارای ۷ عبارت است که بر اساس یک مقیاس ۵ درجه‌ای، آزمودنی عددی را که گویای میزان درستی عبارت مورد نظر است مشخص می‌کند. پرسشنامه به منظور ارزیابی سرزندگی و نشاط در افراد تهیه شده است که در این میان نمره بالا نشان دهنده بالا بودن میزان سرزندگی فرد می‌باشد. بر اساس طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای (کامل مخالف تا کاملاً موافق) نمره گذاری شده است و آلفای کرونباخ به دست آمده بالای ۷۰ درصد می‌باشد. شیوه اجرای این پرسشنامه به دو صورت فردی و گروهی است که در این پژوهش به شیوه گروهی اجرا شد. به منظور اعتباریابی مقایس نشاط ذهنی از آلفای کرونباخ استفاده و میزان آن ۰/۹۴ گزارش شده است و از طریق تحلیل عاملی، روایی سازهای آن مورد تأیید قرار گرفته است میلیویسکیا و کوستنر^۲ (۲۰۱۱). نیز از ضریب آلفای کرونباخ برای بررسی

اعتبار این مقیاس استفاده نموده و ضریب آلفای آن ۰/۸۹ به دست آمد. علاوه بر این جهت بررسی روایی مقیاس، همبستگی هر ماده با نمره کل مقیاس نشاط ذهنی مورد محاسبه قرار گرفت و دامنه ضرایب از ۰/۵۷ تا ۰/۸۶ متغیر بوده و همه ضرایب در سطح ۰/۰۱ معنادار بودند. ضریب پایایی این پرسشنامه در پژوهش حاضر با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۸ به دست آمد.

پرسشنامه بهزیستی اجتماعی کیز: این پرسشنامه دارای ۳۳ سوال بوده و هدف آن سنجش میزان بهزیستی اجتماعی (همبستگی اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی، شکوفایی اجتماعی و پذیرش اجتماعی) می‌باشد. کیز^۳ (۱۹۹۸) بهزیستی اجتماعی را به عنوان گزارش شخصی افراد از کیفیت ارتباطات آن‌ها با دیگران تعریف می‌کند. از ابتدا نیز بهزیستی اجتماعی به عنوان ادراک افراد از یکپارچگی آن‌ها با جامعه، پذیرش دیگران، پیوستگی با اجتماع و احساس فرد از مشارکت با جامعه تعریف می‌شد (۱۷). چنانچه در سال ۱۹۴۸ سازمان بهداشت جهانی، بهزیستی اجتماعی را یکی از چند متغیر کلی سلامت فرد تعریف کرد. کیز (۱۹۹۸) طی دو مطالعه بر روی دو نمونه ۳۷۳ و ۲۸۸۷ نفری در آمریکا با استفاده از تحلیل عوامل، مدل ۵ بعدی به کار رفته در پرسشنامه خود را از نظر تجربی مورد تأیید قرار داده است. او جهت بررسی اعتبار پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده کرد که میزان ضرایب آلفای کرونباخ در مطالعه اول برای ابعاد انسجام اجتماعی، شکوفایی اجتماعی، همبستگی اجتماعی، مشارکت اجتماعی و پذیرش اجتماعی به ترتیب برابر با ۰/۵۷، ۰/۶۹، ۰/۸۱، ۰/۷۵، ۰/۷۷ و در مطالعه دوم به ترتیب برابر با ۰/۶۴، ۰/۶۴، ۰/۷۳، ۰/۶۶، ۰/۴۱، به دست آمده که ضرایب قابل قبولی است. حیدری و غنایی (۱۳۸۷) در ایران پرسشنامه بهزیستی اجتماعی را بروی ۶۳۲ دانشجوی دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای استان مرکزی هنجاریابی کردند. نتایج حاصل از پژوهش آن‌ها نشان داده که اعتبار پرسشنامه

³ Keys

¹ Desi and Ryan

² Miliviskia and Costner

با استفاده از ضرایب آلفای کرونباخ برابر با 0.83 است و نتایج تحلیل اکتشافی مویید ساختار پنج عاملی این پرسشنامه با تغییر در برخی گویه‌ها در جامعه دانشجویی بود. در پژوهش حاضر ضریب پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ 0.7 بدست آمد.

پرسشنامه هویت تحصیلی واز و ایزاکسون^۱: پرسشنامه منزلت‌های هویت

تحصیلی توسط واز و ایزاکسون (۲۰۰۸) جهت اندازه‌گیری هویت تحصیلی ساخته شده است. که از چهار خرده مقیاس هویت تحصیلی موفق، دیررس،

هویت تحصیلی دنباله رو و سر در گم تشکیل شده و دارای ۴۰ گویه در ۴

مولفه می‌باشد. پایایی منزلت هویت تحصیلی واز و ایزاکسون از روش آلفای

کرونباخ بالای 0.7 به دست آمده است.

جدول ۱. گروه سنی

گروه سنی	فراوانی	فراوانی درصدی
۱۶ سال	۱۱۳	۳۷/۶۶٪
۱۷ سال	۹۸	۳۲/۶۶٪
۱۸ سال	۸۹	۲۹/۶۶٪

در جدول ۲ نیز شاخص‌های توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار برای

متغیرهای پژوهش آورده شده است.

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش (N = ۳۰۰)

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	حداقل نمره	حداکثر نمره
همبستگی اجتماعی	۲۶/۵	۷/۲۳	۱	۳۵
انسجام اجتماعی	۱۸/۹	۵/۳	۱	۳۰
مشارکت اجتماعی	۲۵/۸	۱۳/۰۸	۱	۳۰
پذیرش اجتماعی	۱۷/۱	۵/۸	۱	۳۵
شکوفایی اجتماعی	۲۱/۲	۱۰	۱	۳۵
هویت تحصیلی موفق	۳۹/۵	۱۲/۵	۱	۵۰
هویت تحصیلی دیررس	۱۸/۱۸	۹/۸	۱	۵۰
هویت تحصیلی سردرگم	۲۰/۲	۶/۸	۱	۵۰
هویت تحصیلی دنباله رو	۲۶/۵	۳/۹	۱	۵۰
نشاط ذهنی	۳۵/۵	۲۱/۲	۱	۴۹

¹ Vaz and Isaacson

دوره دوم، شماره چهارم

در ادامه به آزمون فرضیه‌های پژوهش پرداخته می‌شود:

برای بررسی قدرت پیش‌بینی کنندگی هویت تحصیلی و بهزیستی

فرضیه ۱: هویت تحصیلی و بهزیستی اجتماعی به طور معنی دار نشاط اجتماعی بر نشاط ذهنی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه، رگرسیون

ذهنی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه را پیش‌بینی می‌کند. چندگانه اجرا شد. جدول ۳ یافته‌های حاصل از این بررسی را نشان می‌دهد.

جدول ۳. رگرسیون چندگانه هویت تحصیلی و بهزیستی اجتماعی بر نشاط ذهنی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه

متغیر	F	Sig.	Beta	B	Sig.	R	R ²
هویت تحصیلی			-.۰۵۲	-.۰/۱۵	۰/۰۰۱		
بهزیستی اجتماعی	۶۰/۸۲	۰/۰۰۱	-.۰/۲۵	-.۰/۹۲	۰/۰۰۱	۰/۸۱	۰/۶۷

جدول ۳ نشان دهنده آن است که رگرسیون چندگانه به روش همزمان

برای سنجش میزان توانایی بهزیستی اجتماعی و هویت تحصیلی در پیش‌بینی

نشاط ذهنی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه مورد استفاده قرار گرفت،

و مشخص گردید بهزیستی اجتماعی و هویت تحصیلی پیش‌بینی کننده معنادار

نشاط ذهنی در دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه هستند و ۶۷ درصد از

واریانس آن را تبیین می‌کنند.

جدول ۴. رگرسیون خطی ساده هویت تحصیلی بر نشاط ذهنی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه

متغیر	F	Sig.	Beta	B	Sig.	R	R ²
هویت تحصیلی	۱۵۴/۰۹	۰/۰۰۱	-.۰/۷۴	۵۶/۲۴	۰/۰۰۱	۰/۶۵	۰/۱۰

جدول ۴ نشان دهنده ی آن است که رگرسیون هویت تحصیلی روی

نشاط ذهنی معنادار است؛ بدین ترتیب که هویت تحصیلی دانش آموزان دختر

دوره دوم متوسطه پیش بینی کننده معنادار نشاط ذهنی است ($P < /۰۰۱$) و

۱۰ درصد از واریانس آن را تبیین می‌کند. این یافته‌ها فرضیه اول تحقیق را

تأیید می‌کند. یافته‌های حاصل از این بررسی را نشان می‌دهد.

جدول ۵. رگرسیون خطی ساده بهزیستی اجتماعی روی نشاط ذهنی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه

متغیر	F	Sig.	Beta	B	Sig.	R	R ²
بهزیستی اجتماعی	۱۴/۳۰	۰/۰۰۱	-.۰/۳۲	۱۶۶/۳۱	۰/۰۰۱	۰/۷۴	۰/۵۵

جدول ۵ نشان دهنده ی آن است که رگرسیون بهزیستی اجتماعی روی نشاط ذهنی معنادار است؛ بدین ترتیب که بهزیستی اجتماعی پیش بینی کننده معنادار نشاط ذهنی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه است ($P < /0.01$) و ۵۵ درصد از واریانس آن را تبیین می کند. این یافته ها فرضیه دوم تحقیق را تأیید می کند.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش هویت تحصیلی و بهزیستی اجتماعی در پیش بینی نشاط ذهنی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه انجام شد. یافته های آماری به روشنی نشان داد که هر دو متغیر پیش بین یعنی هویت تحصیلی و بهزیستی اجتماعی، پیش بینی کننده های معنادار نشاط ذهنی در این جمعیت هستند. بر اساس نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه، ترکیب این دو متغیر توانست حدود ۶۷ درصد از واریانس متغیر ملاک یعنی نشاط ذهنی را تبیین نماید. همچنین در تحلیل های جداگانه، بهزیستی اجتماعی با ۵۵ درصد، و هویت تحصیلی با ۱۰ درصد، سهم مستقلى در تبیین نشاط ذهنی داشتند. این یافته ها نشان دهنده نقش تعیین کننده عوامل روان شناختی و اجتماعی در تجربه زیسته دانش آموزان از انرژی روانی، احساس سرزندگی، و شادابی ذهنی است.

یافته اول پژوهش مبنی بر تأثیر معنادار هویت تحصیلی بر نشاط ذهنی با ادبیات موجود همسو است. به ویژه، پژوهش (Dastjerdi et al., 2022) نشان داد که هویت تحصیلی با مؤلفه هایی نظیر هدفمندی، احساس شایستگی و باورهای کارآمدی رابطه ای مستقیم با بهزیستی روان شناختی دارد. دانش آموزانی که هویت تحصیلی قوی تری دارند، نسبت به نقش خود در فرآیند یادگیری ادراک مثبت تری پیدا کرده و در نتیجه، احساس سرزندگی و رضایت بیشتری را تجربه می کنند. همچنین، (Abdellatif, 2023) در پژوهش خود تأکید دارد که هویت تحصیلی از طریق میانجی گری شور و

اشتیاق تحصیلی، شکوفایی روانی را ارتقاء می بخشد. این نتایج نشان می دهد که هویت تحصیلی می تواند منبعی قدرتمند برای ایجاد و حفظ نشاط ذهنی باشد، به ویژه در مرحله نوجوانی که فرد در حال ساختاردهی به هویت فردی و اجتماعی خود است.

در همین راستا، پژوهش حاضر نیز تأیید می کند که دانش آموزانی که نسبت به نقش تحصیلی خود درک معناداری دارند و اهداف روشنی برای آینده آموزشی شان ترسیم کرده اند، سطح بالاتری از نشاط ذهنی را گزارش می کنند. این یافته با چارچوب نظریه خودتعیین گری نیز همخوان است که بر ارضای نیازهای روان شناختی بنیادی از جمله خودمختاری و شایستگی تأکید می کند (Dawe et al., 2024). زمانی که فرد در محیط تحصیلی حس خودارزشمندی و هدفمندی را تجربه می کند، احتمال بیشتری دارد که از نظر روانی سرزنده و بانشاط باشد.

از سوی دیگر، بهزیستی اجتماعی نیز در این مطالعه پیش بین قوی تری نسبت به هویت تحصیلی برای نشاط ذهنی شناسایی شد. این یافته با نظریات معاصر در حوزه روان شناسی مثبت نگر و جامعه شناسی سلامت سازگار است. در این زمینه، پژوهش (Kim et al., 2021) بیان می دارد که بهزیستی اجتماعی به عنوان یکی از ارکان بهزیستی کلی، در دوران نوجوانی تأثیر مهمی بر سازگاری اجتماعی، احساس تعلق، و نشاط دارد. همچنین، در مطالعه ای دیگر، (Mackay et al., 2020) نشان می دهد که احساس پیوستگی اجتماعی و مشارکت مؤثر در جامعه، با سطوح بالاتری از شادکامی و انرژی روانی همراه است.

مطالعه حاضر نیز تأیید می کند که زمانی که دانش آموز احساس می کند عضوی پذیرفته شده و مفید در محیط اجتماعی و مدرسه است، در خود احساس امنیت روانی و کارآمدی ایجاد می کند که نهایتاً به بروز نشاط ذهنی منجر می شود. یافته حاضر با نتایج (Saleem et al., 2023) نیز همراستا

تنها یک حالت گذرا نیست، بلکه محصول ساختاری چندبعدی از تعامل میان باورهای درونی، حمایت اجتماعی و تجربه‌های تحصیلی است.

در نهایت، پیوند بین محیط‌های آموزشی، ساختارهای هویتی و کیفیت روابط اجتماعی در شکل‌گیری نشاط ذهنی اهمیت چشمگیری دارد. به عبارت دیگر، مدرسه‌ای که توانایی ارتقاء هویت تحصیلی مثبت را داشته و زمینه‌ساز روابط اجتماعی سالم و مشارکتی باشد، محیطی مساعد برای ارتقاء نشاط ذهنی دانش‌آموزان فراهم می‌آورد. چنین برداشتی با پژوهش (Mosaibi & Sadeghi Nia, 2015) نیز هم‌خوانی دارد که در آن تأکید شده است عوامل محیطی و روانی نقش مضاعفی در شکل‌دهی به انگیزه و عملکرد تحصیلی ایفا می‌کنند.

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی نیز مواجه بوده است. نخست، نمونه‌گیری صرفاً از مناطق ۵ و ۲۲ شهر تهران انجام شده است که ممکن است نتایج به‌دست‌آمده را در تعمیم به کل جمعیت دانش‌آموزان دختر در کشور با چالش مواجه سازد. دوم، ماهیت مطالعه از نوع همبستگی بود و امکان استنتاج روابط علی بین متغیرها را فراهم نمی‌سازد. همچنین، استفاده از ابزارهای خودگزارشی ممکن است موجب بروز سوگیری در پاسخ‌ها شده باشد؛ زیرا شرکت‌کنندگان ممکن است تمایل داشته باشند که خود را بهتر از واقعیت نشان دهند.

برای تحقیقات آتی پیشنهاد می‌شود که طراحی‌های طولی و تجربی برای بررسی اثر علی هویت تحصیلی و بهزیستی اجتماعی بر نشاط ذهنی در دانش‌آموزان به‌کار گرفته شود. همچنین بررسی این متغیرها در میان گروه‌های سنی مختلف و جنسیت‌های گوناگون، به‌ویژه در مقاطع تحصیلی دیگر (ابتدایی و متوسطه اول) می‌تواند به درک دقیق‌تری از الگوهای رشد روانی در کودکان و نوجوانان منجر شود. همچنین افزودن متغیرهای میانجی مانند

است، آنجا که نشان می‌دهد ارضای نیازهای روان‌شناختی از طریق تعاملات اجتماعی مثبت، نشاط ذهنی را به‌طور مستقیم تحت تأثیر قرار می‌دهد. در این پژوهش، دانش‌آموزانی که سطوح بالاتری از انسجام، پذیرش و مشارکت اجتماعی را گزارش کرده‌اند، دارای نمرات بالاتری در مقیاس نشاط ذهنی بودند، که گویای پیوند عمیق بین ادراک اجتماعی و تجربه ذهنی افراد است.

همچنین یافته‌های این مطالعه با پژوهش (Haghibin & Sheikh Al-Islami, 2019) قابل تطبیق است که در آن سبک‌های خودتنظیمی هیجانی به‌عنوان متغیرهای میانجی میان بهزیستی مدرسه و نشاط ذهنی مورد بررسی قرار گرفتند. در آن پژوهش نیز مشخص شد که محیط اجتماعی حمایتی می‌تواند از طریق تقویت راهبردهای مقابله‌ای مثبت، به افزایش نشاط روانی دانش‌آموزان بینجامد. بنابراین، می‌توان استنباط کرد که بهزیستی اجتماعی، فراتر از یک متغیر مستقل، به‌عنوان یک بستر تسهیل‌گر برای سایر فرایندهای شناختی، هیجانی و انگیزشی عمل می‌کند.

افزون بر این، تحلیل ساختار انگیزشی دانش‌آموزان با تمرکز بر هویت تحصیلی نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. در پژوهش (Barrow et al., 2022) تأکید شده است که هویت تحصیلی نه‌تنها محصول تعاملات آموزشی است، بلکه خود نقش فعالی در جهت‌دهی به رفتارها و نگرش‌های تحصیلی ایفا می‌کند. هویت تحصیلی قوی‌تر به احساس توانمندی، انگیزش درونی و خودتنظیمی بیشتر منجر می‌شود و این در نهایت تجربه‌ای پایدار از انرژی روانی و نشاط ذهنی را برای فرد رقم می‌زند.

از دیدگاه نظری، مدل ساختاری پیشنهادی توسط (Gallagher et al., 2009) برای تحلیل بهزیستی، سطح نشاط ذهنی را در قله هرم بهزیستی قرار می‌دهد. این سطح، برآیند ارضای مؤلفه‌های شناختی، عاطفی، اجتماعی و معنوی است. پژوهش حاضر نیز این نگرش را تأیید می‌کند که نشاط ذهنی

از تمامی کسانی که در طی مراحل این پژوهش یاری رساندند تشکر و قدردانی می‌گردد.

References

- Abdellatif, M. S. (2023). The mediating role of passion in the relationships between academic identity and psychological flourishing of university students. *Information Sciences Letters*, 12(1), 299-313. <https://doi.org/10.18576/isl/120125>
- Barrow, M., Grant, B., & Xu, L. (2022). Academic identities research: Mapping the field's theoretical frameworks. *Higher Education Research & Development*, 41(2), 240-253. <https://doi.org/10.1080/07294360.2020.1849036>
- Dahaghi, M. L. (2024). Predicting Happiness in the Blind in Isfahan Based on the Source of Control, Resilience and Mindfulness. *J Emerg Health Care*, 13(2), 121-130. <http://intjmi.com/>
- Dastjerdi, R., Farshidfar, Z., & Hajiabadi, M. (2022). Academic identity status and psychological well-being among medical sciences students. *Future of Medical Education Journal*, 12(1). <https://search.ebscohost.com>
- Dawe, J., Cavicchiolo, E., Palombi, T., Frederick, C. M., Chirico, A., Lucidi, F., & Alivernini, F. (2024). Measuring Subjective Vitality and Depletion in Older People from a Self-Determination Theory Perspective: A Dual Country Study. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0361073X.2025.2530808>
- Drennan, J., Clarke, M., Hyde, A., & Politis, Y. (2020). *Academic identity in higher education*. Dordrecht: Springer Netherlands. https://link.springer.com/rwe/10.1007/978-94-017-8905-9_300
- Farahmarzi, H., Behrooz, N., & Farzadi, F. (2019). The relationship of antecedents of academic emotions, academic identity, and achievement goals with students' academic progress. *School Psychology*, 8(2), 91-112. <https://hrcak.srce.hr/file/410168>
- Gallagher, M. W., Lopez, S. J., & Preacher, K. J. (2009). The hierarchical structure of well-being. *Journal of personality*, 77(4), 1025-1050. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2009.00573.x>
- Haghibin, F., & Sheikh Al-Islami, R. (2019). Predicting mental vitality based on school well-being: The mediating role of emotional self-regulation styles. *Journal of Educational Psychology Studies*, 16(35), 23-52. <https://www.sid.ir/paper/188710/en>
- Kim, E. S., Tkatch, R., Martin, D., MacLeod, S., Sandy, L., & Yeh, C. (2021). Resilient aging: Psychological well-being and social well-being as targets for the promotion of healthy aging. *Gerontology and geriatric medicine*, 7, 23337214211002951. <https://doi.org/10.1177/23337214211002951>
- Mackay, M., Hardesty, B. D., & Wilcox, C. (2020). The intersection between illegal fishing, crimes at sea, and social well-being. *Frontiers in Marine Science*, 7, 589000. <https://doi.org/10.3389/fmars.2020.589000>
- Mosaibi, B., & Sadeghi Nia, A. (2015). Investigation of factors affecting students' motivation and their impact on learning outcomes. <https://www.tandfonline.com/>
- Narimani, M., Rashidi, J., & Zardi, B. (2019). The role of children's self-concept, family social support, and parenting style in

خودکارآمدی تحصیلی با استراتژی‌های تنظیم هیجان به مدل مفهومی پژوهش، به توسعه تبیین نظری کمک خواهد کرد.

با توجه به نتایج پژوهش حاضر، مدارس و نهادهای آموزشی می‌توانند با طراحی برنامه‌های آموزشی و مشاوره‌ای مبتنی بر تقویت هویت تحصیلی (از طریق تقویت هدف‌گذاری، خودمختاری و شایستگی) و بهبود بهزیستی اجتماعی (از طریق تقویت روابط اجتماعی، پذیرش گروهی و فرصت‌های مشارکت) در جهت ارتقاء نشاط ذهنی دانش‌آموزان گام بردارند. همچنین توسعه برنامه‌های آموزشی مبتنی بر روان‌شناسی مثبت‌نگر می‌تواند به‌عنوان راهکاری مؤثر برای تقویت تاب‌آوری، امید و انگیزش تحصیلی در دانش‌آموزان به‌کار گرفته شود. مدارس باید محیطی ایمن، مشارکتی و معنادار فراهم کنند تا بتوانند نقش مؤثری در سلامت روانی نوجوانان ایفا نمایند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

حمایت مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

موازن اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازن و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تشکر و قدردانی

predicting academic vitality among students with specific learning disabilities. <https://jld.uma.ac.ir>
Saleem, M., Javaid, H., & Nisar, T. (2023). Basic psychological need satisfaction and students' well-being: the mediating role of subjective vitality. *Iranian Rehabilitation Journal*, 21(3), 543-552. <https://doi.org/10.32598/irj.21.3.1920.1>